

Eldor Aripov TDT mamlakatlari tahlil markazlarining 10-yig'ilishida ishtirok etdi

2024-yilning 26-sentabr kuni Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti (SMTI) direktori Eldor Aripov boshchiligidagi O'zbekiston delegatsiyasi Turkiy davlatlar tashkiloti (TDT) "Turk dunyosi-bir dunyo" mavzusidagi tahlil markazlarining o'ninchi yig'ilishida ishtirok etdi.

Qirg'iziston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik tashabbuslar Milliy instituti tomonidan tashkil etilgan ekspertlar yig'ilishida Ozarbayjon, Qozog'iston, Qirg'iziston, O'zbekiston, Turkiya, Vengriya, TDT va OTB yetakchi tahliliy markazlarining taniqli vakillari ishtirok etdi.

Tadbir kun tartibi siyosiy, iqtisodiy, ilmiy-innovatsion va madaniy-gumanitar sohalarda TDT doirasidagi ko'p qirrali hamkorlikni rivojlantirish istiqbollarga oid masalalarni o'z ichiga oldi.

SMTI direktori Eldor Aripov forumdagi chiqishi davomida so'nggi yillarda Turkiy davlatlar tashkiloti formatida erishilgan ijobiy natijalarga to'xtalib o'tdi.

Ekspertning hisob-kitoblariga ko'ra, birgina so'nggi 4 yilda Tashkilot ishtirokchilarining umumiy yalpi ichki mahsuloti 20 foizga (1,6 trillion dollar), to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar esa 22 foizga o'sgan. Shu bilan birga, TDT makonining Sharq va G'arb o'rtasidagi istiqbolli quruqlik ko'prigi sifatidagi ahamiyati ortib bormoqda. Transkaspiy transport-kommunikatsiya loyihalari ("O'rta yo'lak") amalga oshirilmogda, bu esa Xitoydan Yevropaga va u yerdan orqaga yuklar tranzitini diversifikatsiya qilish imkonini beradi.

Ekspert ikki tomonlama asosda ijobiy dinamikaga erishilganini alohida ta'kidladi. Xususan, O'zbekiston barcha TDT davlatlari bilan munosabatlar maqomini ko'tardi: Turkmaniston va Vengriya bilan strategik, Turkiya va Qirg'iziston bilan har tomonlama strategik sheriklik hamda Qozog'iston va Ozarbayjon bilan ittifoqchilik darajasiga ko'tarildi.

Bundan tashqari, savdo-iqtisodiy almashinuv ham faol rivojlanmogda. Oxirgi 7 yilda O'zbekistonning TDT ishtirokchilari bilan tashqi savdosi qariyb 3 barobar oshdi. 2023-yilda bu ko'rsatkich 10 milliard dollarga yetdi (o'sish 4,6 foiz).

Shu bilan birga, O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan turkiy mamlakatlar sarmoyasi ishtirokidagi xorijiy korxonalar soni 50 foizga oshdi.

"2017-2022 yillarda TDT davlatlari mamlakatimiz iqtisodiyotiga 4 milliard dollardan ortiq sarmoya kiritdi, bu ko'rsatilgan davrdagi xorijiy investitsiyalar umumiy hajmining 8 foizini tashkil etadi", - dedi Eldor Aripov.

Uning so'zlariga ko'ra, yuqoridagi barcha ko'rsatkichlar O'zbekistonning barqaror rivojlanishini ta'minlashda TDT formatining ahamiyati ortib borayotganidan dalolat beradi.

Shu bilan birga, SMTI direktori hamkorlikning siyosiy va iqtisodiy tarkibiy qismini yanada kengaytirishga chaqirdi. Shu nuqtai nazardan u O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning qator strategik tashabbuslarini tezroq amalga oshirish zarurligini ta'kidladi.

Xususan, ekspertning fikricha, bir qator xalqaro muammolarga umumiy yondashuvlardan kelib chiqqan holda jahon miqyosida birgalikdagi sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirish muhim ahamiyatga ega. Shu maqsadda tashkilot doirasida siyosiy birdamlikka chaqiriq muhim o'rin olgan "Turk dunyosi Xartiyasi" konseptual hujjatini tezroq qabul qilish zarurligi ta'kidlandi.

Eldor Aripov o'z nutqida Afg'onistonda barqaror tinchlikni ta'minlash muhimligiga alohida to'xtalib, TDT mamlakatlari barqarorligi ushbu mamlakatdagi vaziyatning rivojlanishiga bog'liqligini ta'kidladi.

Shu nuqtai nazardan, ushbu mamlakatdagi vaziyatga doimiy e'tiborni qaratish va boshqa muammolar fonida uning ikkinchi darajaga tushib qolishiga yo'l qo'ymaslik muhimligi ta'kidlandi. "Mamlakatlarimiz tashqi ishlar vazirliklari rahbarlarining so'nggi uchrashuvi yakunlariga ko'ra, biz afg'on muammosi bo'yicha umumiy yondashuvlarni ishlab chiqishga juda yaqin ekanligimiz quvonarli hol", - deya xulosa qildi SMTI direktori.

TDTni rivojlantirishning keyingi istiqbollari haqida gapirar ekan, Eldor Aripov Tashkilotga a'zo mamlakatlar o'rtasida savdo-iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan qator omillar mavjudligini ta'kidladi.

"Oxirgi 10 yillik tahlil shuni ko'rsatadiki, TDTning umumiy tashqi savdo aylanmasi asosan import hisobiga o'sib bormoqda. Import eksportga nisbatan 2 barobar tez o'sib, bugungi kunda TDT tashqi savdosining 50 foizdan ortig'ini tashkil etmoqda. Shu bilan birga, importning salmoqli qismi uchinchi davlatlar hisobiga to'g'ri keladi", — dedi ekspert.

Ushbu tendentsiya, SMTI vakilining so'zlariga ko'ra, bugungi kunda umumiy tashqi savdo aylanmasining atigi 6 foizini tashkil etuvchi iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish va ichki savdoni ko'paytirish zarurligidan dalolat beradi.

Shu munosabat bilan Eldor Aripov Turkiy davlatlarning savdo hamkorligi ilmiy-tadqiqot markazini tashkil etish muhimligini ta'kidlab, ushbu institut savdodagi to'siqlarni bartaraf etish, eksport va import hajmlarini oshirishning yangi mexanizmlarini keng joriy etishga hamda elektron tijorat platformalarini rivojlantirishga qaratilgan aniq chora-tadbirlarni birgalikda amalga oshirishga ishonch bildirdi.

Qo'shma iqtisodiy loyihalarni amalga oshirish va Tashkilotning moliyaviy mexanizmlarini mustahkamlash zarurligiga alohida e'tibor qaratildi.

Shu nuqtai nazardan, ekspert joriy yilda Istanbulda TDT investitsiya jamg'armasi faoliyatining o'z vaqtida boshlanishi, shuningdek, O'zbekiston Prezidenti tashabbusi bilan Tashkilotning Taraqqiyot banki faoliyatini tezroq boshlash muhimligini ta'kidladi.

Eldor Aripovning so'zlariga ko'ra, "Ushbu yangi idoralar Tashkilotning moliyaviy salohiyatini yanada mustahkamlaydi".

So'zining oxirida SMTI direktori hamkorlikni chuqurlashtirish bo'yicha Ekspertlar uchrashuvlarini o'tkazish muhimligiga urg'u berdi.

U TDT oliy organlari faoliyatini axborot-tahliliy ta'minlashning amaliy ta'sirini yanada oshirish va qo'shma axborot-tahliliy nashrlar sonini ko'paytirishga chaqirdi.

Eslatib o'tamiz, TDTga a'zo davlatlar va kuzatuvchilarning tashqi siyosiy tadqiqotlar rasmiy markazlari yig'ilishi 2009-yildagi Turkiy kengashni tashkil etish to'g'risidagi Naxichevan kelishuvi qoidalariga muvofiq 2015-yilda tashkil etilgan. 2019-yildan buyon mazkur formatdagi uchrashuvlarda O'zbekiston ekspertlar hamjamiyati vakillari ishtirok etib kelmoqda. Shu bilan birga, SMTI tomonidan 2022-yilda Toshkent shahrida TDT tahlil markazlarining 8-yig'ilishi tashkil etildi.